

Kortfattad studiehandedning för publik publicering

Sociala relationer, lärares ledarskap och
konflikthantering

Kurskod 976G06

Linköpings universitet – Yrkeslärarprogrammet

2023

Åsa Mårtensson

Förord

Välkommen till kursen Sociala relationer och lärares ledarskap på Yrkeslärarprogrammet. Kursen omfattar 7,5 hp och går på distans, halvfart.

Att arbeta som lärare i skolan handlar idag till hög utsträckning om att hantera och leda grupper av elever, att skapa ett klassrums-/arbetsklimat som på bästa sätt gör det möjligt för lärare att undervisa och för elever att lära sig såväl olika yrkes- som skolämnen samt frågor som rör värden, normer och socialt samspel.

Mot bakgrund av detta utgör socialpsykologin, inklusive ämnen som grupprocesser, social påverkan, socialisation, ledarskap, identitet, konflikthantering och mobbning, ett betydelsefullt kunskapsfält för lärare. I skolan arbetar du främst mot elever men möter även kollegor inom andra ämnen och på andra program, elevernas föräldrar och alla elever kommer från grundskolan. Du som yrkeslärare har dessutom relationer med handledare på apl, dvs. dina f.d. kollegor och elevernas blivande arbetskamrater vilket komplicerar mönstret av relationer i din yrkesvardag. För att få en inblick i vad Skolinspektionen fann vid en oanmäld inspektion med fokus på lärarstöd på yrkesprogram uppmanar jag dig att läsa Skolinspektionen (2016) *Lärarstöd och arbetsformer i gymnasieskolans yrkesprogram* som du hittar på Skolinspektionens hemsida.

Terminen startar den 21 augusti men du använder de två första veckorna till att sätta dig in i vad kursen ska handla om och börja läsa kurslitteraturen för att förbereda dig för första NU dagen. Besök kursens hemsida i Lisam senast onsdag den 24 augusti för ett digitalt upprop i Teams.

I den här kursen tar vi ett steg mot ökad självständighet i dina akademiska studier samtidigt som ni kommer arbeta mycket i grupp. Det är mycket viktigt att du förbereder dig genom att läsa in dig på det som vi här kallar ”seminarieuppgifter” som om de vore uppgifter som ska lämnas in. Väl förberedd kommer ni kunna stötta varandra och se hur ni kan använda vetenskapliga teorier och begrepp i ert vardagliga arbete och därigenom bedriva en undervisning som baserar sig på vetenskap och beprövad erfarenhet. Utan att vara förberedd kommer deltagande i seminarium bli svårt. Ta med dig dina anteckningar och tankar kring frågeställningarna som presenteras i uppgifterna och var beredd att stöta och blöta dina tolkningar med föreläsare och kollegor på NU-dagarna. Det är under seminarierna som du får återkoppling på dina funderingar och inte genom individuell återkoppling på uppgifter. Läs igenom hela studiehandledningen för att sätta dig in i kursens innehåll och examinationsuppgift – om du har frågor om den har vi ett tillfälle speciellt för dessa frågor. De kunskaper som du får med dig via seminarier och workshop kommer till stor användning vid tentaskrivandet. Två ”gör så här”: Gör en detaljerad studieplan för dig själv, vad ska läsas när och i vilket syfte? Och för anteckningar kring vad du läst och lärt under hela kursen för att kunna använda vid tentamensskrivandet.

Syftet med denna studiehandledning är att underlätta studierna genom att tydliggöra kursens mål, innehåll och examinationsformer. Studiehandledningen ska ses som ett levande dokument, som med lärarnas och studenternas hjälp kan förbättras, uppdateringar kan komma att göras. Synpunkter är därför välkomna såväl under som efter kursen.

Lycka till med studierna!

Kursens mål och förväntade studieresultat

Efter kursen ska studenten kunna:

- analysera och diskutera sociala relationer i skolan med socialpsykologiska begrepp
- beskriva och diskutera lärares ledarskap i förhållande till individuella processer och grupprocesser
- beskriva och diskutera jämställdhet och jämlikhet med genusvetenskapliga begrepp
- analysera och diskutera konflikter med hjälp av konflikthanteringsmodeller
- beskriva och diskutera sätt att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling
- analysera och diskutera bruket av grupparbete som arbetsform i yrkesundervisning
- reflektera kring frågor som rör identitet, sexualitet och relationer samt hur lärare kan bemöta dessa frågor

Kursinnehåll

Kursen fokuserar på undervisningens sociala processer. Den inleds med att studenterna analyserar och diskuterar lärares och elevers sociala samspel med hjälp av socialpsykologiska teorier och begrepp. Vidare utvecklar studenten kunskaper om grupprocesser, grupputveckling, socialt klimat, sociala normer, roller och identitet, social påverkan, socialisation och interaktion. I kursens får studenterna lära om och öva lärares ledarskap samt diskuterar ledarskap i relation till individers och grupperns lärande. Kursen behandlas teorier och begrepp kring konflikter och konflikthantering vilka studenten analyserar och diskuterar med hjälp av konflikthanteringsmodeller. I kursen beskriver och diskuterar studenten jämställdhet och jämlikhet inbegripet sätt att motverka och förebygga diskriminering, mobbning och annan kränkande behandling. Med utgångspunkt i jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet kommunicerar och reflekterar studenten även kring frågor om identitet, sexualitet och relationer.

Arbetsformer

Kursinnehållet bearbetas bland annat genom litteraturstudier, diskussioner, grupparbeten samt rollspel. Studenterna får öva sig i att omsätta teorier kring lärares ledarskap genom att aktivt öva på ledarrollen i form av rollspel och därmed utmana sitt agerande som ledare. Genom att aktivt medverka vid seminarier och grupparbeten ges möjlighet att utveckla modeller för att hindra och avstyra konflikter, mobbning och annan kränkande behandling.

Examination

Kursen examineras genom att studenten skriftligen beskriver och analyserar socialpsykologiska begrepp kopplade till undervisning med hjälp av några av de teorier och begrepp som introduceras i kursen. Formerna för tentamen beskrivs under egen rubrik senare i denna studiehandledning.

Fusk och plagiat (Läs detta – nyheter sedan vt 2023)

På Yrkeslärarprogrammet examineras kurserna ofta genom skriftliga inlämningsuppgifter som skickas till Ouriginal (Textmatchning) via Lisam. Vid arbetet med dessa uppgifter skall litteraturen refereras och analyser ska ske med stöd i densamma. Examinationsuppgiften är individuell och arbetet ska ske självständigt. När du skriver texten, skriv med egna ord och bearbeta texterna. Ange referenser och tydliga sidhänvisningar. Vid citat är det särskilt viktigt att ange källa och sidhänvisning. Plagiat innebär att man använder sig av litteratur eller källor, utan att ange det. Att i sina uppgifter infoga text och referenser som alstrats av generativ AI räknas som plagiat. Försök att

vilseleda vid examination eller när studieprestation annars ska bedömas kallas för fusk eller plagiat. De fall av fusk eller plagiat som upptäcks kommer att anmälas till Disciplinnämnden.

Informationen nedan kommer från liu.se <http://www.student.liu.se/regler-rattigheter-sakeJFet/lagar-regler-rattigheter/disciplinarenden/fusk?l=sy> där du kan läsa mer om vad som räknas som fusk och plagiat samt hitta vidare till mer information.

Exempel på vad LiU:s Disciplinnämnd bedömt som vilseledande är:

- plagiat av uppsats eller hemtentamen
- otillåtet samarbete med annan grupp vid enskilt arbete av exempelvis projektarbete

Vad innebär att vilseleda när studieprestation bedöms?

Som student är det ditt ansvar att ta del av information om vad som är tillåtet och inte tillåtet vid en examination. Vid osäkerhet är det alltid bättre att fråga läraren för att undvika missförstånd.

Det räcker med ett försök att vilseleda för att disciplinär åtgärd ska kunna vidtas.

Misstanke om försök att vilseleda vid examination anmäls till universitetets rektor och ärendet behandlas i universitetets disciplinnämnd. Nämnden består av rektor, en lagfaren ledamot, en lärarrepresentant och två studeranderepresentanter.

En varning eller avstängning från undervisning och examination i upp till sex månader kan bli följden av försök att vilseleda vid examination. Den vanligaste påföljden är avstängning från studierna. Vid beslut om avstängning meddelas berörda institutioner inom Linköpings Universitet och CSN.

Vad är plagiat?

Plagiat är när man utger sig för att ha gjort ett arbete själv som någon annan har producerat. Det innebär att man skriver av en text utan att ange källan. Det är även när man använder texter mer eller mindre ordagrant utan att använda sig av citattecken. För att undvika att bli misstänkt för plagiat ska du alltid ange källan till den text som du använder dig av samt att sätta ut citattecken när du ordagrant återger från en annan text. Den text som du skriver får inte ligga för nära originalet, du ska alltid använda dina egna ord i det material som du skriver. Att i sina uppgifter infoga text och referenser som alstrats av generativ AI räknas som plagiat.

Mer information om plagiering finns på Universitetsbiblioteket.

Kontaktpersoner

Lärare

Åsa Mårtensson, asa.martensson@liu.se (kursansvarig) 013-28 20 80

Jonas Forsmark, jonas.forsmark@liu.se (lärare) 013-28 16 30

Frej Westberg, frej.westberg@liu.se (seminarieledare)

Programansvarig

Ronny Högberg, ronny.hogberg@liu.se – vid frågor rörande avhopp, studieuppehåll etc.

Utbildningsadministratör

Fredrik Kilström, fredrik.kilstrom@liu.se, 013 – 28 19 62

- vid frågor rörande administrativa ärenden, exempelvis inrapportering av studieresultat i LADOK.

Studievägledning och andra studiesociala frågor

Monica Larsson, monica.larsson@liu.se 013 – 28 57 98

Kursutvärdering

Enligt högskoleförordningen ska studenter som deltar i eller avslutar en universitetskurs ges möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen. Inom den här kursen sker detta genom Linköpings universitets elektroniska kursutvärderingssystem (Evaluate). När kursvärderingen öppnas får alla studenter som är registrerade på kursen ett mail med en länk till studentportalen, där en enkät kan fyllas i. Kursansvarig uppmanar alla studenter att ta denna chans att förbättra lärarutbildningarna vid Linköpings universitet för kommande studenter.

Utöver detta kommer vi att följa upp och utvärdera föreläsningar och seminarier löpande.

Kursledningen uppmuntrar till frågor och feedback kontinuerligt. Vid kursavslut finns det utrymme för muntlig utvärdering av kursen.

Inte tillåtet att spela in undervisning

Linköpings universitet har 2012-02-16 beslutat att ljudupptagning, fotografering, filmning och liknande inspelning av föreläsningar, seminarier och andra undervisningssituationer inte är tillåten. Ett undantag är studenter med funktionsnedsättning, som med anledning av denna behöver särskilda hjälpmedel, äger rätt att göra ljud- och bildupptagning. Då får det endast göras av studenten själv genom personlig närvaro vid föreläsningen. Sådant behov ska meddelas i god tid före föreläsningen. Det är den enskilde studenten som har ansvar att vid förfrågan uppvisa intyg om sådant behov, utfärdat av koordinator för studenter med funktionshinder vid Linköpings universitet. (*Regler för studenters möjlighet till ljud- och bildupptagning i samband med undervisningssituationer vid Linköpings universitet, Dnr LiU-2012-00312*)

Campusträff 1 Introduktion till socialpsykologi i skolan, grupper och lärares ledarskap.

Till kursträff 1, läs: Thornberg (2020) Förord, kap. 1, 2, 3, 4 & 6, Hammar Chiriac & Hempel, red. (2020) Inledning samt kap. 5–6. Granström (2007); Hugo (2011); Vähäsantanen, Saarinen & Eteläpelto (2010) och Mårtensson (2021) kap 5–6. Ceder m.fl. kap 6 – 8.

Måndag 4 september

- 10.15 – 12 **Föreläsning** Socialpsykologi i skolan, Robert Thornberg.
Thornberg (2020) Förord, 1–2, 4 och 6.
- 13.15 **Föreläsning** Grupparbete och gruppkontrakt, Jonas Forsmark.
Thornberg (2020) s. 1–40. Hammar Chiriac & Hempel, red. (2020) Inledning samt kap. 5.
- 15.15 - 17 **Workshop 1** Gruppkontrakt, (JF, FW)

Tisdag 5 september

- 8.15 **Litteraturseminarium 1** Socialpsykologi i skolan. (ÅM).
Thornberg (2020) kap. 1 (2) och 6 och kapitlet av Aspelin & Persson, (2011) som finns i Lisam.
- 10.15 **Föreläsning** Ledarskap i klassrummet, Åsa Mårtensson
- 13.15–16 **Workshop 2 Lärares ledarskap**, Åsa Mårtensson
Läs Thornberg (2020) kap 3; Hammar Chiriac, E. & Hempel, A. (red.) (2020) kap 6; Granström (2007); Hugo (2011); Vähäsantanen, Saarinen & Eteläpelto (2010); Mårtensson (2021) kap 5 – 6. Ceder m.fl. (2021) kap 6–8. (ÅM, FW)

Campusträff 2 Tema: Konflikter och mobbning, olika men lika viktigt.

Läs: Szklarski (2007 eller 2019), Hakvoort och Friberg (2020) kap 1–4 & 8, Thornberg (2020) kap 7 – 10, Hammar Chiriac, E. & Hempel, A. (red.) (2020) 1, 5, 8-9, Brottsförebyggande rådet, BRÅ. (2009) s. 15–22, Skolverket (2011)

Tisdag 26 september

- 10.15 **Föreläsning** Konflikter och konflikthantering, Andrzej Szklarski
- 13.15-17 **Workshop 3** Konflikter och konflikthantering (JF, FW)
Läs Szklarski (2007 eller 2019), Hakvoort och Friberg (2020) kap 1–4 & 8, Thornberg (2020) kap 9 och Hammar Chiriac, E. & Hempel, A. (red.) (2020) kap 8.

Onsdag 27 september

- 8.15 **Föreläsning**, Mobbning, Paul Horton.

- 10.15 **Litteraturseminarium 2** Mobbning, (ÅM, FW)
Brottsförebyggande rådet, BRÅ. (2009) s. 15–22, Skolverket. (2011) och Thornberg (2020). Kap 7, 8 och 10
13. 15 – 16. **Litteraturseminarium 3. Workshop 4** om utmaningar vid grupparbete (JF)
Läs Hammar Chiriac & Hempel, (2020) kap 1–5, 9

Campusträff 3 Identitet och diskriminering

Wernersson, Inga. I: *Lärande Skola Bildning* (2020), Hedlin, *Lilla Genushäftet 2.0*, Åkesson (u.å) samt Ceder, m.fl. (2022) kap 1 - 10.

Tisdag 17 oktober

- 10.15 **Föreläsning**, Identitet, sexualitet och relationer. Emilia Åkesson. Läs: Ceder m.fl. (2021) Wernersson, Inga. I: *Lärande Skola Bildning* (2020), Hedlin, *Lilla Genushäftet 2.0* samt Åkesson (u.å). (ÅM, FW)
- 13.15 **Byrån mot diskriminering**. Vad är diskriminering och hur kan vi arbeta aktivt mot diskriminering?
- 15.15 – 16 **Seminarium**, Identitet, sexualitet och relationer + **Utvärdering och tentagenomgång**, (ÅM, FW)

Litteratur

Titlar angivna med * finns i Lisam. För artikel i internationell tidskrift gäller att du loggar in på bibliotekets hemsida och söker efter titel eller alla författare så borde du hitta.

Aspelin, Jonas & Persson, Sven (2018). *Om relationell pedagogik*. Kap. 2. Malmö: Gleerups*

Brottsförebyggande rådet, BRÅ. (2009). *Effekter av anti-mobbningsprogram: Vad säger forskningen?*

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180003644/2009_effekter_anti-mobbningsprogram.pdf

Ceder, Simon., Gunnarsson, Karin., Planting-Bergloo, Sara., Öhman, Lisa. & Arvola Orlander, Auli. (2022). *Sexualitet och relationer. Att möta ett engagerande och föränderligt kunskapsområde i skolan*. Studentlitteratur.

Granström, Kjell. (2007). Ledarskap i klassrummet. I Kjell Granström (red.) *Forskning om lärares ledarskap i klassrummet*. Myndigheten för skolutveckling. * s. 12 - 32

Hedlin, Maria (2022). *Lilla genushäftet 3.0 Om genus och skolans jämställdhetsmål*. Linneuniversitetet. *

Hakvoort, Ilse & Friberg, Birgitta (2020). *Konflikthantering i professionellt lärarskap*. Gleerups.

Hammar Chiriac, Eva & Hempel, Anders (red.) (2020). *Handbok för grupparbete – att skapa fungerande grupparbeten i undervisning*. Studentlitteratur. Kap 1–5, 7, 9–12.

Hugo, Martin (2011). *Från motstånd till framgång – att motivera när ingen motivation finns*. *

Mårtensson, Åsa. (2021). Yrkesutbildning på gränsen mellan skola och arbetsliv – en intervjustudie om yrkeslärares och handledares arbete med arbetsplatsförlagt lärande. [Doktorsavhandling Linköpings universitet].

Skolinspektionen (2016). *Skolors arbete mot trakasserier och kränkande behandling på nätet*. *

Skolinspektionen (2016). *Lärarstöd och arbetsformer i gymnasieskolans yrkesprogram*.

Skolverket. (2022). Skapa trygghet för lärande Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling. https://www.skolverket.se/publikationsserier/forskning-for-skolan/2022/skapa-trygghet-for-larande---om-skolans-arbete-mot-mobbning-trakasserier-och-krankande-behandling?utm_campaign=unspecified&utm_content=unspecified&utm_medium=email&utm_source=Skolverkets%20nyhetsbrev

Szklarski, Andrzej. (2019). Skolan som en arena för socialt samspel. I Susanne Köpsén: *Lära till yrkeslärare*. Lund: Studentlitteratur. 15 s. eller Szklarski, Andrzej. (2007) Om konflikter och konstruktiv konflikthantering. I Kjell Granström (red.) *Forskning om lärares ledarskap i klassrummet*. Myndigheten för skolutveckling. *

Thornberg, Robert. (2020). *Det sociala livet i skolan: Socialpsykologiska perspektiv*. Liber.

Wernersson, Inga. (2020). Genusordning och utbildning – förr och nu. I Ulf P. Lundgren, Roger Säljö & Caroline Liberg (Red.) *Lärande skola bildning Grundbok för lärare*. Natur och kultur.

Vähäsantanen, Katja., Saarinen, Jaana. & Eteläpelto, Annelie. (2010). Between school and working life: Vocational teachers' agency in boundary-crossing settings. *International Journal of Educational Research* 48. 395–404. Doi: 101016.j.ijer.2010.04.003 **

Åkesson, Emilia (u.å.). *Normer, normmedvetenhet och normkritik* Skolverkets lärportal om Skolans värdegrund: Grundskola och gymnasieskola Modul: Främja likabehandling Del 5
<https://www.skolverket.se/download/18.653ebcff16519dc12ef362/1539586793376/Normer-normmedvetenhet-och-normkritik.pdf>